

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНУ

Валеулін К.С.

Науковий керівник – Волкова М.В., канд. екон. наук, доцент

З діалектичної точки зору, суспільний прогрес – це закономірний процес перетворення способів виробництва необхідних людині життєвих благ, що походять один з одного та водночас суттєво відрізняються за змістом, а також мають власні індивідуальні рівні зростання. Розвиток суспільства являє собою єдиний безперервний потік історичних подій, закономірності протікання яких обумовлюються ходом трансформації виробничих сил, спадкоємністю та послідовністю зміни виробничих відносин.

Процес соціально-економічного розвитку будь-якої системи є відбиттям складного комплексу кількісних, структурних якісних трансформацій, джерелами яких стають об'єктивні зміни зовнішніх умов функціонування системи та суб'єктивний управлінський вплив на її стан. Між об'єктивними та суб'єктивними рушійними силами розвитку існує тісний зв'язок: при посиленні інтенсивності зовнішніх змін оточення системи потреба у реалізації цілеспрямованого стабілізуючого управлінського впливу на систему значно зростає. Характерним прикладом наявності зазначених закономірностей є процес соціально-економічного розвитку складної адміністративно-територіальної системи.

За думкою Б.Л. Кучіна та О.В. Якушевої [1, с.4-5], процес розвитку будь-якої системи є сукупністю тісно пов'язаних між собою трансформацій її кількісних, якісних та структурних параметрів. Кількісні параметри визначають наявну множину елементів системи; якісні – комплекс цілісних однорідних властивостей, які однозначно ідентифікують складові системи зокрема та систему загалом і не можуть бути розділені на більш прості ознаки нижчого порядку; структурні – просторовий розподіл, природу та характер взаємодії та взаємозв'язку елементів. Рушійною силою розвитку системи з діалектичної точки зору вважаються зовнішні (між системою та її оточенням) або внутрішні (між елементами системи) протиріччя, які саме й породжують необхідність кількісних або структурних змін та, як наслідок, якісних перетворень.

Сучасні проблеми соціально-економічного розвитку територій України пов'язані з двома джерелами змін зовнішнього оточення регіонів. Першим із них є характерне для сучасних умов соціально-економічного розвитку безперервне виникнення нових тенденцій у

розвитку економіки та суспільства, прискорення науково-технічного прогресу, трансформація природного оточення людини. Так, Л. Масловська [42, с. 64-65] вважає, що сучасна екологічна парадигма розвитку, яка має ґрунтуватися на високому рівні якості продуктивних сил, передбачає обмеження використання природноресурсного потенціалу і екологізацію громадського життя на засадах стійкого розвитку. При загальній спрямованості державної стратегії переходу на засади стійкого розвитку особливу актуальність здобуває саме територіальне регулювання природокористування. Саме на регіональному рівні стає можливим зіставлення структури й масштабів виробництва з інтегральним природноресурсним потенціалом для визначення пріоритетів його використання.

Стійкість розвитку передбачає тривалість збереження умов відтворення потенціалу регіону в режимі збалансованості і соціальної орієнтації. Параметри стійкості як позитивної динаміки виражаються відповідними довгостроковими динамічними рядами фактичних і прогнозних показників регіональної системи. Збалансованість означає дотримання особливої для кожної регіональної системи пропорції складових її потенціалів, що забезпечує стійкість і соціальну орієнтованість розвитку економіки. Соціальна орієнтація передбачає оцінку впливу напрямків і темпів економічного розвитку на рівень і якість життя населення.

Процес соціально-економічного розвитку будь-якої системи є відбиттям складного комплексу кількісних, структурних якісних трансформацій, джерелами яких стають об'єктивні зміни зовнішніх умов функціонування системи та суб'єктивний управлінський вплив на її стан. Між об'єктивними та суб'єктивними рушійними силами розвитку існує тісний зв'язок: при посиленні інтенсивності зовнішніх змін оточення системи потреба у реалізації цілеспрямованого стабілізуючого управлінського впливу на систему значно зростає. Характерним прикладом наявності зазначених закономірностей є процес соціально-економічного розвитку складної адміністративно-територіальної системи (регіону).

1. Кучин Б.Л., Якушева Е.В. Управление развитием экономических систем: технический прогресс, устойчивость. – М.: Экономика, 1990. – 157 с.

2. Масловська Л. Регіональний аспект трансформації природокористування у контексті стійкого розвитку // Економіка України, 2002. – №2 – с.64–68.